

Från en dräktig kviga till 3 VMS på 12 månader – Hede gård

Torbjörn Lundborg och Gunilla Blomqvist, Växa Sverige, med Conny Karlsson, Hede gård
torbjorn.lundborg@frejahusdjur.se, gunilla.blomqvist@frejahusdjur.se

Bakgrundshistoria Conny:

Conny behövde bygga ut för att öka lönsamheten och för att kroppen började kännas sliten. Gamla ladugården hade 50 uppbundna platser. Gården har bedrivits ekologiskt sedan 1999. Större delen av jordbrukets växtodlingsdel lejs in, och hela kedjan vid vallskörden. Gården brukar totalt 325 hektar mark, varav 200 hektar utgör arrende. Byggbeslut togs för 120 kor i robotstall (två VMS) i april 2008 – den gamla ladugården skulle användas till ungdjur och djur som inte fungerade i det nya systemet samt kalvar. Markarbeten påbörjades i juli 2008. Man hade då köpt in kor inför utökningen så besättningen bestod av 70 kor och man mjölkade i omgångar.

8 september 2008 – ladugården brinner!

Besättningen avyttrades dagen efter. Nytt läge, nya beslut fick tas.

10 december 2008 bestämde man sig för att bygga nytt stall med plats för 140 kor plus all rekrytering under samma tak. Markarbeten som hade gjorts hade man inte längre någon nytta av då detta inte stämde med den nya lösningen.

Bygglant och De Laval projekterar. Conny var inte nöjd med de standardlösningar som presenterades. Man ville bland annat ha bättre ljus, man anlidade arkitekt. Special tak – för bra ljuddämpning i stallen. I den lösning som sedan presenterades ingick möjligheten att på sikt sätta in VMS nummer tre. Båspallsmått ok till ko på rekryteringsidan. Grunden lades i mars 2009. April 2009 restes väggarna.

Takstolar på plats i juni, och gödsel brunnen i september 2009.

Nya ladugården togs i bruk 15 mars 2010. Började med 40 kor som inom en vecka ökat till 80 stycken. Innan årets slut var antalet kor uppe i 110 kor. Styrdd kotrafik alla kor i en grupp (två VMS). Stort pussel att hitta djur framför allt på grund av det ekologiska kravet. God hjälp av Avelsrådgivaren Fredrik Petersson på Freja husdjur (numera Växa Sverige).

Börjar fundera på att sätta in den tredje roboten på den tänkta ungdjursidan, byggkostnaden kunde då fördelas på fler kor. Kostnad för nya stallen 100 000 kronor per koplats inklusive allt. Vid köp

av en ekologisk mjölkbesättning kom man över ens om ett samarbete med en del av kviguppfödningen. Man sökte och fick investeringsstöd för VMS nummer tre, Detta innebar att det skulle finnas 230 koplats varav 20 sinkoplats, samt 100 ungdjursplats i det nya ladugården.

I april 2011 kom VMS nummer tre på plats. Detta innebar att korna nu går i två grupper en på vardera sida om foderbordet. Den ursprungliga mjölkgruppen servas av två robotar, den nya gruppen servas av en robot. Den nya gruppen innebar en annan lösning, där en rad av liggplatser har direkt tillgång till foderbordet. Att detta påverkar kotrafiken syns vid uppföljningen, det är mindre rotation i den nya gruppen. Detta tar man hänsyn till då man styr vilka kor som ska gå i den gruppen. Det finns kor som inte tillräckligt ofta passerar selektionsgrinden för mjölkning, utan är ganska nöjda med att äta vid foderbordet och sedan går och lägger sig direkt.

Dagsläget: Vid besök i juli låg produktionen per mjölkande ko på 28 kg. Kotrafiken är överlag bra även om det är lägre nu under betesperioden, nu med en rotation på 9,5-8,3 per ko och dygn. Korna kom igång bra med produktionen från början. De är samma arbetslag som vid uppstarten som jobbar i driften, förutom Conny, finns sambon Denise samt Linnea och Rikard. Tjejerna har främst fokus på djurskötsel, brunstpassning och dataövervakning. Rikard arbetar med allt annat "kringjobb" som behövs göras. Conny ansvarar för foderdelen samt har det övergripande ansvaret.

Den som vet vad som väntar är trygg i förändringen

Före, under och efter, så jobbade vi: Torbjörn Lundborg, Gunilla Blomqvist Växa Sverige.

Hede gård har varit med i ett rådgivningskoncept som kallas Robotpaketet Mjolk. Denna typ av oberoende rådgivning innefattar hela vägen från projektering till full drift. Målet är att få till en lyckad lösning, som ger rätt resultat. Här nedan kommer vi att återge en del av det vi gjort inom detta rådgivningskoncept på Hede Gård, som ligger utanför Högsäter i Dalsland.

Före

Februari 2010 kontaktade Conny, Torbjörn för att diskutera foderstrategi. Torbjörn informerade då om det nya rådgivningskonceptet robotpaketmjölk, Conny ville då gå med i detta. Den 3 mars 2010 var Gunilla ute på Hede Gård på ett första besök. Ladugårdsbygget var i slutfasen, och den sista inredningen på ”ko sidan” monterades, det fanns med andra ord inte så mycket justeringar av stallen som kunde göras. Men en granskning av stallen och dess tänkta funktion gjordes.

Det var nu snart dags att starta upp ladugården. Gården har tidigare bedrivit mjölkproduktionen ekologiskt, och det skulle även vara inriktningen efter återuppbyggnaden. Det finns få KRAV godkända djur att få tag på marknaden, så alternativet var att köpa in konventionella djur och på nytt gå in i ”mjölkarens”. Conny hade fått tag på en större lösdriftsbesättning från Uppsala trakten som verkade intressant. Besättningen från Uppsala skulle möjliggöra en snabb beläggning av mjölkavdelningen. Då besättningen var större än vad som skulle behövas till Hede gård, skulle man dessutom kunna ”sälla bort” en del av djuren, och detta ville Conny att vi skulle hjälpa honom med.

Vi gick sedan igenom de första delarna i konceptet som var relevanta i det här skedet.

Introduktion: Så fungerar (robot)kor. Hur ska man tänka när man arbetar med korna i ett AMS-system. Vi hade en genomgång och diskussion kring detta med det underlag som finns framtaget i RPM – Robotpaket Mjölk. Conny och Denise var ”idellära”.

Smittskydd. En genomgång av vad man bör tänka på vid inköp av djur gjordes. Vid genomgången av djuren från Uppsala, kunde vi konstatera att en stor del av djuren hade dålig juverhälsa, så dessa sållades bort direkt. Gunilla kontaktade Svenska husdjur för mer info om besättningen. Odlingar gjordes på de djur som skulle kunna tänkas vara aktuella att köpa. Tyvärr hade relativt många av de tilltänkta djuren infekterade juver, även del av de djur med låga juverhälsoklasser. Det resulterade i att antalet djur som kunde köpas in från besättningen reducerades rejält. Vid besöket diskuterades även det interna smittskyddet, till exempel som möjlighet till gruppering, tvättmöjligheter, med mera.

Installationsplan. Vi gick igenom hur insättning och uppstart skulle kunna göras och förberedas, till exempel transponddar inläggning i förväg, extra grindar, personalresurser, foderstyrning, klippta juver, med mera.

Foderstrategi. Vi gick igenom systemets möjligheter, vad för utfodringsstrategier, som skulle fungera. På Hede gård skulle det finnas möjlighet att mixa foder samt separat utfodra i foderstationer.

Besättningen från Uppsala var van vid ett fullfoder-system. Enklare typfoderstat upprättades.

Arbetsrutiner. Snabb genomgång av de viktigaste, lämnade kopia på förslag.

Under

Den 15 mars kom den första omgången kor 40 stycken som hade fått klartecken efter juverhälsogenomgången och inom en vecka fanns nu 80 kor i ladugården. Det var betydligt färre än vad som var planerat. Nu var inte Torbjörn och Gunilla ute på plats, men vi hade en ganska tät telefonkontakt.

Första veckan, den 24 mars. Efter en knappt en vecka gjordes en första uppföljning av Torbjörn, hur hade det gått med uppstarten?

Avcheckning, några ”markörer”. Mjölkningsdata per djur och dygn, mjölkas alla djur två gånger per dygn, andel sen till mjölkning, misslyckade mjölkningsdata, kraftfoderkonsumtion, går djuren till foderstationerna, mm. Celltalen i tanken låg högt 324, troligen på grund av ojämna mjölkningsintervaller och djur som var stressade av flytten och det nya systemet. Utvecklingen av celltalet hade dock en positiv trend och sjönk för varje mjölkhämtning.

Foderjustering. Djuren var på plats och de tillfälliga fodergivorna som hade lagts in på djuren behövdes justeras. Nu låg urea alldeles för lågt, värdet i tanken var runt 2 mml/l. Torbjörn hade gjort foderstater och nu justerades fodergivorna på de enskilda djuren, med grund utifrån tidigare kontrolluppgifter, trolig potential samt djurens kondition.

Efter

Efter en månad den 22 april.

Det hade nu gått nästan gått en månad sedan senaste besöket. Vi följde upp, kotrafiken, foderkonsumtion, produktionsutfall och det såg ut som uppstarten gått bra. Vi letade efter fler djur, antalet kor var nu endast 71 stycken mjölkande. Det började nu även att närma sig betesperioden.

Nyckeltal: Korna cirkulerade bra i systemet 12,5 ggr/ dygn, korna mjölkades cirka 2,95 gånger/dygn, snitt avkastning mjölkande djur 31,8 kg, Celltal på 153 000 och urea värdet låg nu på runt 4.

Bete: Då gården kommer att bedriva ekologisk mjölkproduktion, är det viktigt att ha tänkt igenom betesperioden. Korna skall då ha möjlighet att beta minst 6 kg ts per dag under tre månader. Vi gick igenom olika betesstrategier för och nackdelar, vad som borde vara möjligt, lämpligt på Hede gård. Konstaterade att hade vi varit med tidigare i planeringen, så hade kotrafiken lösts på ett annat sätt.

Efter ett halvår, den 29:e sept.

Sommarperioden hade nu gått och nytt foder bärgats, fler djur införskaffats det fanns nu 133 djur

i mjölkavdelningen och en ny foderstat behövde upprättas. Conny var nöjd med utfallet och djuren hade hållt i produktionen. En avstämning gjordes, och vi noterade en del nyckeltal i vårt Excelark för uppföljning av robotgårdar. Conny hade nu börjat fundera på att sätta in en tredje robot på andra sidan foderbordet (ungdjursidan), och anlita externa kviguppfoödare.

Nyckeltal: Rotation i stallet korna har nu 7,8 grindpasseringar per dygn, vilket är godkänt men lägre än tidigare. Detta återspeglar sig även på antalet mjölkningar som nu låg på 2,38 gånger per djur per dygn. Avkastningen per ko var i stort sett som tidigare, 31,6 kg mjölk. Det var vid tillfället något fler djur med längre mjölkningsintervall, och det var fler djur som hämtades. Celltalet var högre och låg nu uppe på 215 000 i tanken.

Förutom fysiska besök på gården har vi haft hel del telefonkontakt.

Att jobba med framåt

Beläggning. Driften har nu varit igång ett tag i ladugården, och det har varit stortfokus på att hitta djur. Fler djur och en högproduktivitet per ko ger möjlighet till än högre mjölmängd per robot. Detta bidrar till en högre mjölkintäkt som kan slås ut på investeringen (investeringskostnaden/kg mjölk blir lägre). Det finns utrymme, tid kvar att nyttja på robotarna. Det är nu viktigt att se över och planera så att beläggningen bli jämn under året och åren. En beläggningsplan behöver upprättas .

Rekryteringen. Rekryteringen behöver säkras. Kalv och ungdjursavdelningen är nu inte anpassad för den större mängden djur som kom med insättningen av den tredje roboten. Det ger en högbeläggning som ökar bland annat smittrycket, det kommer med stor sannolikhet påverka kalvarna och ungdjuren negativt. Det finns samarbete med en kviguppfoödare men denna har inte kapacitet att kunna ta hand om hela rekryteringen framöver. En eller flera lösningar behöver tas fram.

Juvehälsa. Trenden vad det gäller celltalen är stigande, ta reda på orsakerna och förebygg. Arbeta med och följ upp kotrafik – mjölkningsintervall, ofullständiga mjölkningar. Förebygg nyinfektioner,

skydda friska djur och gruppera. Här finns annars risk för att vi kommer att tappa i mjölkproduktion.

Betesdrift. Här behöver vi hitta en lösning som möjliggör en kotrafik med jämna mjölkningsintervall. Exempelvis styrning ut av kor är fullständigt mjölkade och kvarhållning av djur som snart har mjölkningstillstånd. En betesstrategi på betet som ger ett jämnt flöde av djur till och från ladugården, och som möjlig gör en smidig inhämtning vid behov.

Foderuppföljning. Foderkostnaden är den absolut största enskilda kostnaden i mjölkproduktionen, det är där med av största vikt att justera och följa utfallet kontinuerligt.

Synpunkter på RPM – robotpaket mjölk – den som vet vad som väntar är trygg i förändringen:

Det är mycket värdefullt att ha fått hjälp ”utifrån”. Allt är nytt, det är tillräckligt att hålla reda på under en byggnadsprocess. Helst hade Conny velat ha med rådgivningen ännu tidigare vid projektering, ritning – granskning, mycket detaljer att tänka på.

Datum	Mjölkan- de kor	Kg / AMS	Kg/ ko	Cell- tal	Grind- passe- ring	Mjöl- ning / ko	Miss lyck- ad	Över 12 tim	Nytt- jad tid VMS
100422	62	986	31,8	153	12,5	2,95	4%	5%	50%
100929	115	1818	31,6	215	7,8	2,38	7%	6%	58%
110719	195	1823	28,0	284	9,1	2,25	4%	6%	71%

Några nyckeltal från olika besökstillfällen.